

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:3, Issue:8
sssjournal.com

pp.464-476
ISSN:2587-1587

2017
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 23/09/2017

The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 15/10/2017

Published Date (Makale Yayın Tarihi) 16.10.2017

**KÜRESEL FİNANSAL KRİZLERİN MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ TEMELLİ
NEDENLERİ BAĞLAMINDA KURUMSAL YÖNETİM VE ŞEFFAFLIK KAVRAMININ
ÖNEMİ**

*THE SIGNIFICANCE OF CORPORATE GOVERNANCE AND TRANSPARENCY WITHIN THE CONTEXT
OF THE ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM BASED CAUSES OF GLOBAL FINANCIAL CRISES*

Doç.Dr. Serkan ÖZDEMİR

Pamukkale Üniversitesi, Buldan MYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü, sozdemir15041976@gmail.com
(Yazışma yapılacak yazar)

Doç.Dr. Çağrı KÖROĞLU

Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İİBF, İşletme Bölümü, cagrikoroglu@hotmail.com

ÖZ

Yaşanan finansal krizlerin dünya ekonomisinde yaratmış olduğu tahribat, finansal krizlerin önlenmesi veya etkilerinin azaltılması hususunda; finansal bilginin kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde üretilmesini önemli hale getirmiştir. Kurumsal yönetim anlayışının temel öğelerinden biri olan şeffaflık kavramı, işletmelerce muhasebe bilgi sistemlerinde üretilen finansal bilginin, analiz etkinliğini ve inandırıcılığını arttırmaktadır. Böylece özde işletmelerin veya toplumda ülke ekonomilerinin finansal krizlerdeki direncinin artacağı beklenmektedir. Ayrıca finansal krizlerin tüm paydaşlar tarafından öngörülmesi ve gerekli önlemlerin alınabilmesi için, kurumsal şeffaflık ortamında üretilen finansal bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmada, özellikle son yaşanan küresel finansal krizin muhasebe bilgi sistemi temelli nedenleri bağlamında, kurumsal yönetim ve şeffaflık kavramının finansal krizleri önlemedeki rolü üzerinde durulmuştur. Bu amaçla öncelikli olarak, küresel finansal krizin özellikleri, etkileri ve sebepleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sonrasında, küresel finansal krizlerin muhasebe bilgi sistemi temelli nedenleri ve çözüm önerileri, kurumsal yönetim ve şeffaflık kavramı ile ilişkilendirilerek açıklanmıştır. Tüm bu tespitler özetlendiğinde, kurumsal yönetim anlayışının temel öğelerinden biri olan şeffaflık kavramı ön plana çıkmaya başlamış ve işletmelerce muhasebe bilgi sistemlerinde üretilen finansal bilginin analiz etkinliğinin ve inandırıcılığının artacağı öngörülmektedir. Böylece özde işletmelerin veya toplumda ülke ekonomilerinin finansal krizlerde direncinin artacağı ve daha az zararlarla atlatılabileceği beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Kriz, Muhasebe Bilgi Sistemi, Kurumsal Yönetim, Şeffaflık

ABSTRACT

The destruction of the financial crises of the world economy, the prevention of financial crises or the reduction of their effects; it is important that financial information is produced within the framework of corporate governance. The concept of transparency, which is one of the basic elements of corporate governance approach, increases the analytical efficiency and credibility of the financial information produced in the business accounting information systems. Thus, in particular, it is expected that the resistance of the enterprises or the country's economies in total in the financial crisis will increase. In addition, financial information produced in the context of corporate transparency is needed for all stakeholders to anticipate financial crises and to take necessary measures. The focus of the study was on the role of the concept of corporate governance and transparency in preventing financial crises, especially in the context of accounting information system based reasons of the recent global financial crisis. For this purpose, the characteristics, effects and reasons of the global financial crisis have been examined in detail. Subsequently, accounting information system-based reasons and solution proposals of global financial crises have been explained in relation to the concept of corporate governance and transparency. When all these determinations are summarized, it is envisaged that the transparency concept, which is one of the basic elements of corporate governance approach, will increase the analytical efficiency and credibility of the financial information produced in the business accounting information systems. Thus, in particular, it is expected that enterprises or the country's economies in total will increase resistance in financial crises and can be overcome with less harm.

Keywords: Financial Crisis, Accounting Information System, Corporate Governance, Transparency.

1. GİRİŞ

Kriz, “içinden çıkılması zor durum” veya “birdenbire ortaya çıkan kötüye gidiş yönündeki gelişmeler ve tehlikeli an” olarak tanımlanabilmektedir (Akgemci & Güleş, 2009: 208). Ekonomik kriz ise, ekonomide beklenmedik şekilde aniden ortaya çıkan olayların makro açıdan ülke ekonomilerini mikro açıdan ise işletmeleri ciddi şekilde etkileyecek sonuçlar ortaya çıkarması olarak tanımlanabilir (Karacan, 1996: 31).

Ekonomik krizler, finansal krizler ve reel sektör krizleri olmak üzere temelde ikiye ayrılmaktadır. Reel sektör krizleri; enflasyon krizleri, resesyon krizleri ve işsizlik krizleri olarak tasnif edilebilir (Yücel & Kalyoncu, 2010: 55). Finansal krizler ise ana hatlarıyla; bankacılık, para, dış borç ve sistemik finansal krizler olarak sınıflandırılabilir (Korkmaz & Tay, 2010: 1).

Ekonomik küreselleşmenin yayılışının hızlandığı 1980’li yılların ortasından itibaren, gelişmiş ve özellikle gelişen ülke ekonomilerinde finansal serbestleşme politikalarına geçişler hız kazanmıştır (Fırat & Seldüz, 2010: 4). Bu süreçte ekonomik entegrasyon en üst noktaya ulaşmış, bir ülkede meydana gelen gelişmeler ve yaşanan olaylar diğer ülkeleri de etkisi altına almaya başlamıştır (Abdioğlu, 2007: 38). Küreselleşme sürecinin olgunlaştığı 1990’lı ve 2000’li yıllarda, birçok ekonomik kriz yaşanmıştır. 1994’teki Meksika, 1997’deki Güney Doğu Asya, 1998’deki Rusya, 1999’daki Brezilya, 2000-2001’deki Türkiye ve Arjantin krizleri birbirini izlemiştir (Ertuğrul vd. 2010: 60). Özellikle 2007 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) başlayan ve hızla yayılan küresel finansal krizin bütün ülkeleri derinden etkilediği ve hemen hemen tüm dengeleri değiştirdiği söylenebilir. Bu kriz, 1929’da yaşanan büyük buhran dâhil, diğer krizlerden oldukça farklı ve dünyada bugüne kadar yaşanan ilk gerçek küresel finansal krizdir (Öztürk & Gövdere, 2010: 378).

Yaşanan bu finansal krizler dünya ekonomisini, ülke ekonomilerini, yatırımcıları ve diğer tüm menfaat sahiplerini çok ciddi zararlara uğratmıştır. Bu sebeple krizlerin önlenmesi için, nedenleri üzerine çok sayıda araştırma yapılmış ve birçok farklı sonuca ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, özellikle son yaşanan küresel finansal krizin muhasebe bilgi sistemi temelli nedenleri bağlamında, kurumsal yönetim ve şeffaflık kavramının finansal krizleri önlemedeki rolü üzerinde durulacaktır.

2. KÜRESEL FİNANSAL KRİZLER

Kapitalizm, bugüne kadar insanoğlunun uyguladığı en verimli sistem olarak kabul edilmektedir. Bu verimliliğin temelinde piyasaların sermayeyi en verimli alana yönlendirme kabiliyeti yatmaktadır (Perelman, 2008: 36). Günümüz koşullarında kapitalizmin en yüksek aşaması ise küreselleşmesidir. Dünyada kapitalizmin küreselleşmesinin önünü açan iki temel olgu olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki, bilgi teknolojisindeki ve finansal araçlardaki hızlı gelişim ve sermaye hareketlerinin serbestleşmesidir. Kapitalizmin küreselleşmesi, piyasa sisteminin özünde yer alan kriz yaratıcı mekanizmayı bütün dünyaya yaymaktadır. Krizler, kapitalizmin verimsiz yatırımlarla baş etme mekanizmasıdır. Başka bir ifadeyle krizlerin aslında kapitalizmin temelini sarsacak kadar sert olmadıkları sürece ekonomiyi daha da güçlendirecekleri söylenebilir (Öztürk & Gövdere, 2010: 381).

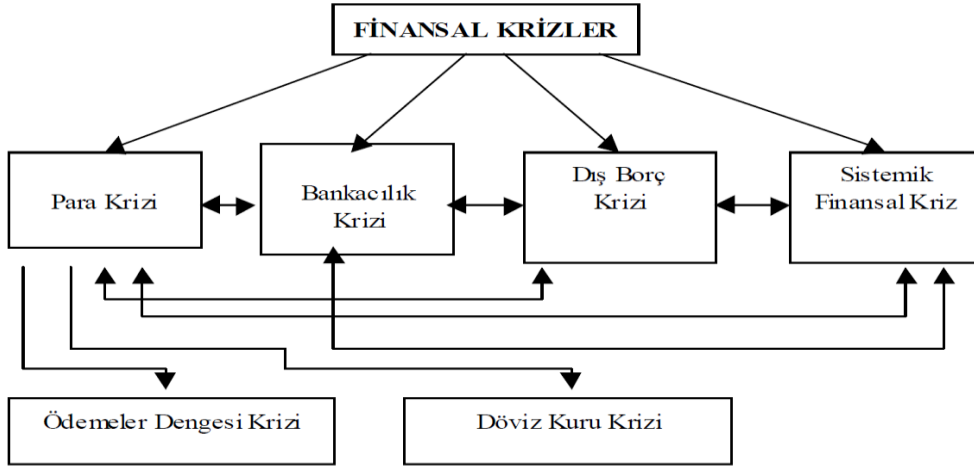
Küreselleşmenin en yoğun şekilde yaşanmaya başladığı 1990’lı yıllar ile birlikte, dünyada genellikle yerel veya bölgesel etkiler yaratan birçok ekonomik kriz meydana gelmiştir. Bu ekonomik krizlerin dünya ekonomisine etkileri nispeten sınırlı kalmıştır. Fakat kapitalizmin merkezi kabul edilen ABD’de 2007’de ortaya çıkan ve tüm dünyaya hızla yayılan küresel finansal krizde, özellikle gelişmiş ülkelerdeki bankacılık sektörü, yaşanan iflaslarla büyük yara almıştır.

Dünya ekonomisi üzerinde yarattığı negatif etkileri hâlâ devam eden küresel finansal kriz, ekonomik çevrelerde genel kabul görmüş piyasa ekonomisinin tüm sorunlara çare üretebileceği görüşünü temelden sarsmıştır. Bu çerçevede finansal krizlerin önlenmesi için, yaşanan deneyimler ışığında, çeşitli finansal kriz modelleri ortaya çıkarılmıştır.

2.1. Finansal Kriz Türleri

Genel kabul gören yaklaşıma göre özellikle yükselen piyasalarda yaygın olarak görülen finansal krizler ana hatlarıyla; para, bankacılık, dış borç ve sistemik finansal krizler olmak üzere dört grupta toplanabilmektedir. Bu krizler genellikle birbirini takip ettikleri için bunlar arasında çok kesin çizgilerle ayırım yapılamamaktadır (Delice, 2003: 59). Şekil 1’de finansal kriz türleri yanında krizler arasındaki bu olası bağlar gösterilmektedir.

Şekil 1: Finansal Kriz Türleri

Kaynak: Delice, 2003: 63

Para krizi, döviz kurunda keskin bir çöküş olması, hükümetin devalüasyonu ilan etmesi, döviz kuru rejimini değiştirmesi, sermaye akımlarını sınırlaması veya birkaç saat için para piyasalarını kapatması durumu olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz & Tay, 2010: 2).

Bankacılık krizi, ticari bankaların borçlarının vadesinin uzatılmaması veya vadesiz mevduatlardaki ani bir çekme talebini karşılayamamaları çerçevesinde likidite sıkıntısına düşmeleri ve arkasından iflas etmeleri durumunu ifade eder. Başka bir ifadeyle bankacılık krizleri fiili veya potansiyel banka mevduat çekilmeleri; bankaların yükümlülüklerini ertelemeleri veya hükümetin büyük ölçekli finansal destekler sağlamak suretiyle bunu önlemeye zorlanmasının teşvik ettiği banka iflasları olduğunda ortaya çıkar. Bankacılık krizleri para krizlerinden daha uzun süreli olma eğilimi taşırlar ve ekonomik faaliyet hacmi üzerinde daha şiddetli etkiler doğururlar (Delice, 2003: 61).

Dış Borç krizi, bir ülkenin karşılaştığı dış ödeme sorunları dolayısıyla, kamu veya özel sektöre ait borçların anapara ve faizlerini ödeyemeyeceğini ilan etmesi durumudur (Yavaş 2007:53).

Sistemik finansal krizle, finansal sistemde ortaya çıkan ve finansal sistemin, varlık değerlemesi, kredi tahsisi ve ödemeler gibi önemli işlevlerini kesintiye uğratan olaylar bütünü olarak tanımlanmaktadır (Turgut, 2007: 38).

Sistemik finansal krizlerde mutlaka bir yayılma süreci bulunmaktadır. Bir ülke, kurum veya firmadaki sorunlar, diğer bir ülke, firma veya kurumlarda çözümsüzlüğe yol açabilmektedir (Turgut, 2007: 39). Örneğin 2007 yılında ABD’de başlayan finansal kriz, öncelikle ABD bankacılık sektöründe etkisini göstermiş ve iflaslara sebep olmuştur. Daha sonrasında bu kriz küresel bir boyut kazanarak ilk modern küresel finans krizi haline gelmiştir.

2.2. Küresel Finansal Krizlerin Çıkış Nedenleri

1980 sonrasında arz yönlü iktisat politikalarına paralel olarak ortaya çıkan liberal düşünce doğrultusunda dünya üzerindeki gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülke finansal sistemlerini liberalize edip sermaye hesaplarını dışa açık hale getirmişlerdir. Finansal piyasaların uluslararası olmasını hızlandıran bu olgu, 1990’lı yıllarda yaşanan finansal krizlerin sayısını, etki alanını ve yıkımını arttırmıştır. 1990’lı yıllardan bu yana dünya ekonomisini derinden sarsan pek çok finansal kriz yaşanmıştır (Korkmaz & Tay, 2010: 1). Son yaşanan küresel kriz, finansal nitelikli bir kriz olup Amerika Birleşik Devletleri’nde mortgage kredilerinin ödenmemesiyle bankacılık sektöründe patlak vermiştir (Gökgöz, 2012: 315).

Krizleri ortaya çıkaran birçok neden bulunmaktadır. 1990’lı yıllarda, dünyada finansal piyasalardaki küreselleşme ve şeffaflaşma süreci ile birlikte bilgi teknolojisinde yaşanan buluş ve yeniliklerin finansal tekniklerde ve araçlarda sağladığı gelişim, yaşanan krizlere farklı boyutlar katmıştır. Özellikle bilgisayar ve bilgi teknolojisindeki yeniliklerin finansal araçlar ve finansal hizmetler üzerindeki etkisi ve yeni finansal araçların olağanüstü boyutta artması, sermaye akımlarının hızlanmasını kolaylaştırmış fakat aynı zamanda krizleri yaygınlaştırmada ve algılamada da hızlandırıcı bir rol üstlenmiştir (Öztürk & Gövdere, 2010: 379).

2007 yılında Amerika Birleşik Devletleri konut piyasasında ortaya çıkan, kısa sürede önce tüm ABD finansal sistemini ve sonra da diğer ülke ekonomilerini olumsuz etkileyen ve dünya finans tarihinin en büyük krizlerinden biri olarak kabul edilen kriz, 21. yüzyılın küresel ölçekte yaşanan ilk finansal krizidir (Kutlu & Demirci, 2011: 122).

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri üzerindeki olumsuz etkileri hali hazırda devam eden küresel finansal krizin çıkış nedenleri üzerine yapılan çalışmalarda, beş temel neden üzerinde görüş birliğine varılmıştır. Alantar (2008)'a göre bu nedenler şu şekilde sıralanabilmektedir (Alantar, 2008: 2-5):

a. Likidite Bolluğu ve Özensiz Krediler

2000 yılından 2006 yılının sonlarına kadar finansal piyasadaki likidite sürekli yükselmiştir. Kriz öncesinde bollaşan bu likiditenin karlı operasyonlara dönüştürülmesi banka sisteminin karşılaştığı en önemli sorunlardan birisi olmuştur. Bu operasyonların başında konut kredileri gelmektedir. Bankalar herhangi bir işi geliri veya varlığı olmayan kişilere bile kredi vermeye başlamışlardır. Kamuoyunda NINJA (No income, no job, no asset) kredileri olarak bilenen bu uygulamalar varlık fiyatlarının özellikle konut fiyatlarının çok hızlı bir şekilde artmasına yol açmıştır. Bir kısım konut kredisinde başlayan geri ödeme problemleri sonucunda banka portföylerindeki hacizli konut sayısı artmaya başlamıştır. Bankaların bu konutları piyasaya arz etmesi konut fiyatlarında düşüşe yol açmıştır. Bu durumda halen kredisini ödemekte olan bazı konut kredisi kullanıcılarının ellerindeki evlerin değeri kalan kredi ödemelerinin net bugünkü değerinin altında kalmıştır. Dolayısıyla bu kişiler de evlerinin anahtarlarını zarflara koyup bankalara göndererek kredi geri ödemelerinden vazgeçmişlerdir. Burada dramatik olan şey kredi geri ödemelerinin bankalar tarafından diğer finansal kuruluşlara satılması ve bu evleri teminat olarak alan sermaye piyasası araçlarının yaygınlığıdır. Bu nedenle zararlar domino taşları gibi bir finansal kuruluştan diğerine yayılarak büyümüş ve finansal sistemin temel taşları niteliğindeki kuruluşların iflasına yol açmıştır.

b. Menkul Kıymetleştirme

Menkul kıymetleştirmeyi kısaca nakit akışlarının bir havuzda toplanması ve yatırımcılara satılmak üzere finansal bir varlık olarak menkul kıymetler üretilmesi olarak tanımlayabiliriz. Menkul kıymetleştirmenin krizin sebeplerinden birisi olarak değerlendirilmesinin ana sebebi bu sayede riskin bir kurumdan diğerine aktarılmasının kolaylaşmasıdır. Örneğin; mortgage kredisi veren bir banka kredilerin geri ödemelerini menkul kıymetleştirerek kısmen veya tamamen bir yatırım bankasına veya bir mortgage kuruluşuna satmaktadır. Bu mekanizma kriz durumunda finansal sistemi kırılğan bir hale getirmektedir. Şöyle ki banka tarafından yapılan menkul kıymetleştirme sayesinde kredi ödemelerindeki aksama hem krediyi veren banka hem de menkul kıymeti satın alan diğer finansal kuruluşlar için zarar anlamına gelmektedir.

c. Saydamlık Etkisi

Gelişmiş ülkelerde ve özellikle ABD'de neredeyse birbirinden ayrı her fonksiyon için ayrı bir finansal kurum ve finansal araç oluşturulmuştur. Bu kurum ve araçlar birbiri ile irtibatlı ve girift ilişkilere sahiptir. Örneğin; faiz haddi türev piyasaları forward swap işlemlerinden dalgalı swape kadar bir çok finansal araç sunmaktadır. Finansal araçların bu karmaşık yapısının anlaşılmasında önemli bir zorluk söz konusudur. Sıradan yatırımcılar için her gün değişen yenileşen ve farklılaşan finansal araçları takip etmek mümkün değildir. Hele de özellikle anlaşılmamak istendiğinde ciddi bir saydamlık sorunu ile karşılaşılmaktadır.

d. Derecelendirme Kuruluşları

Derecelendirme kuruluşları ile ilgili en önemli problem çıkar çatışmasıdır. Bankalarla ve diğer finansal kuruluşlarla ilgili notlar veren rating kuruluşları bu firmalar tarafından finanse edilmektedir. Hal böyle olunca derecelendirme kuruluşlarının objektif değerlendirme yapma kabiliyetleri azalmaktadır. Son finansal kriz öncesinde de derecelendirme kuruluşları çok etkin çalışmamıştır. Ancak finansal kriz başladıktan sonra kredi notları düşürülmüştür.

e. Düzenleyici ve Denetleyici Kuruluşlar

Düzenleyici denetleyici kuruluşların özellikle de Amerikan Merkez Bankası'nın (FED) değişen risk ortamına karşı önlem almakta geciktiği söylenebilir. FED başkanı Mayıs 2007 de yaptığı bir açıklamada konut piyasasındaki sıkıntıların ekonominin geri kalanına ve finansal sisteme yayılacağını beklemediklerini dile getirmişti. Pratikte ise tam tersi olmuştur. Geçen iki buçuk yıl içinde konut piyasasında başlayan sorunlar tüm finansal sistemi ve reel ekonomiyi etkisi altına almıştır. Daha da kötüsü başka ülkelere yayılarak küresel bir boyut kazanmıştır.

2.3. Küresel Finansal Krizlerin Neden Olduğu Sorunlar ve Türkiye Ekonomisine Etkileri

2007 yılı ortalarında ABD emlak piyasalarında ortaya çıkan ardından para ve sermaye piyasalarına yayılan ve 2008 yılı Eylül ayında bazı büyük finansal kuruluşların iflas etmesiyle derinlik ve yaygınlık kazanan küresel finansal krizin etkileri halen devam etmektedir. Krizin ortaya çıkışından günümüze kadarki süreçte finansal krizin reel sektör üzerindeki etkileri de çok olumsuz olmuştur. Süregelen finansal kriz neticesinde ortaya çıkan güven kaybıyla, küresel ekonomi uzun yıllar sonra ciddi daralma eğilimine girmiştir. Söz konusu krizin reel ekonomi üzerindeki etkileri 2009 yılının ilk çeyreğinde daha da derinleşmiştir. Pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke resesyona girmiş ve ekonomik yavaşlama küresel ölçekte daha da belirginlik kazanmaya başlamıştır. Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkeler tarafından krize yönelik olarak alınan tüm tedbirlere rağmen, küresel finans krizinin neden olduğu güven kaybı ekonomik aktiviteyi küresel ölçekte yavaşlatarak büyüme oranlarının belirgin bir şekilde azalmasına neden olmuştur (Öztürk & Gövdere, 2010: 385).

Küresel finansal kriz sadece ülke ekonomilerini etkilememiş, sosyal ve kültürel hayatta da son derece yıkıcı sonuçlar doğurmuştur. Milyonlarca insan işsiz kalmış ve geniş kitleler yoksullaşmıştır. Bu bağlamda ekonomik bunalımı derinden yaşayan dünya ekonomisinin, yaşanan olumsuz etkileri kısa vadede gidermesi mümkün görünmemektedir. Krizden halen tam olarak çıkılmadığı gerçeği ve mevcut tablo, sağlıklı büyümeyi ve sürdürülebilir sosyal kalkınmayı merkeze alan yeni bir küresel ekonomik modelin yaratılmasına yönelik politikalara duyulan ihtiyacı da ortaya koymuştur (Kutlu & Demirci, 2011: 132).

Yaşanan küresel finansal krizden, Türkiye ekonomisi de diğer ülke ekonomileri gibi etkilenmiştir. Küresel finansal krizin olumsuz etkileri Türk ekonomisi üzerinde 2008 yılının son çeyreği ile hissedilmeye başlandı. 2009 yılı ile birlikte ekonomide önemli oranda küçülme ve artan işsizlik oranları gözlemlenmeye başlandı. Bu olumsuzlukların 2001 krizine göre daha az kırılğan bir makroekonomik yapıda gerçekleşmesi, küresel krizin olumsuz etkilerinin ne derecede büyük olduğunu göstermektedir (Selçuk, 2010: 22).

Küresel finansal krizin Türkiye ekonomisinde yaratmış olduğu temel olumsuz etkileri aşağıdaki şekilde toparlamak mümkündür (Ertuğrul vd., 2010) (Öztürk & Gövdere, 2010) (Selçuk, 2010):

- ✓ GSYİH büyüme oranları 2008 yılının ikinci çeyreğinden itibaren belirgin bir şekilde yavaşlama eğilimine girmiştir.
- ✓ Dış talepte daralma ihracat ve beraberinde cari açığı olumsuz etkilemiştir.
- ✓ Küresel kredi kurumlarının iflasıyla uluslararası kredi imkânlarında önemli daralmalar yaşanmıştır.
- ✓ Küresel ekonomideki belirsizlikler yurtiçi kredi taleplerinin azalmasına sebep olmuştur.
- ✓ Finansal krizin reel sektöre de sıçramasıyla finans sektöründeki batık kredi oranları normalin çok üzerine çıkmıştır.
- ✓ Ekonomik daralma ile birlikte işsizlik oranlarında ciddi artışlar meydana gelmiştir.

3. KÜRESEL FİNANSAL KRİZLERİN MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ TEMELLİ NEDENLERİ

Çağımızda bilgi; birçok işletme, ekonomi ve toplum için temel kaynak niteliğindedir. Zira bugün işletmelerin temel rekabet faktörü, elle tutulan ürünlerden fiziksel varlığı olmayan bilgi unsuruna, entelektüel değerlere dönüşmüştür. Her geçen gün artan sayıda işletme, kaliteli bilginin başarıda önemli bir rol oynadığına dikkat çekmektedir (Dinç & Abdioğlu, 2009: 158).

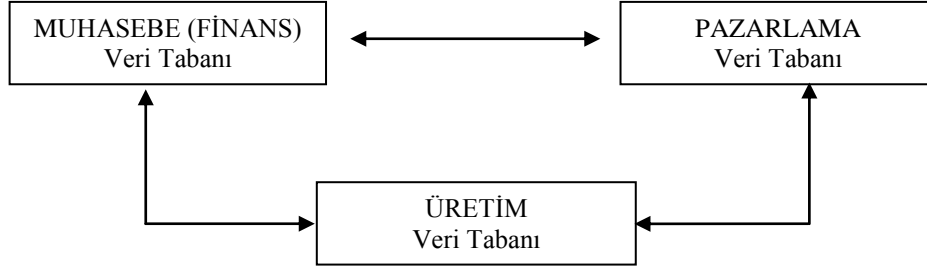
Yaşanan finansal krizler ve beraberinde gerçekleşen şirket skandalları neticesinde bilginin değer kazanması, tüm işletme fonksiyonlarında olduğu gibi muhasebe sürecinde de köklü değişikliklere sebep olmuştur (Kaya vd., 2016: 33). Çağımızda bilgi; birçok işletme, ekonomi ve toplum için temel kaynak niteliğindedir. Zira bugün işletmelerin temel rekabet faktörü, elle tutulan ürünlerden fiziksel varlığı olmayan bilgi unsuruna, entelektüel değerlere dönüşmüştür. Ayrıca her geçen gün artan sayıda işletme, kaliteli bilginin başarıda önemli bir rol oynadığına tanıklık etmektedir.

İşletmelerin bilgi gereksinimleri, iç bilgiler ve dış bilgiler olmak üzere iki grupta toplanır. Bu bilgilerin gerektiği şekilde ve zamanda sağlanması ve bu bilgilerin planlama, örgütleme, yürütme, kadrolama ve kontrol faaliyetlerinde ve bunlara ilişkin karar verme sürecinde kullanılması ve özellikle bilgisayarın bir araç olarak yarattığı olanaklar sonucu “Yönetim Bilgi Sistemleri” kavramı ortaya çıkmıştır (Sürmeli vd., 1998: 48).

Yönetim Bilgi Sistemi; para, insangücü, malzeme, makina, teknoloji ve bilgi gibi işletme kaynaklarının amaçlar doğrultusunda en etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını planlamak, örgütlemek ve kontrol etmek için, yönetimin gereksinim duyduğu işletme içi ve işletme dışı finansal ve finansal olmayan; niceliksel ve niteliksel bilgileri, gerektiği yer ve zamanda, gerekli kişilere kullanabilecekleri şekilde sürekli olarak sağlamak

amacı ile kurulan ve çalıştırılan bir sistemler bütünüdür. Yönetim bilgi sistemi, işletmenin faaliyetlerine ilişkin bilgi üreten alt sistemlerden oluşan bir sistemler dizisidir. Bu nedenle yönetim bilgi sistemi yerine, sistemin kapsadığı alt sistemler dikkate alınarak yönetim bilgi sistemleri çoğul olarak ifade edilmektedir. Şekil 2’de faaliyet sistemlerine ait alt sistemler, veri temelleri ve bunların karşılıklı ilişkileri kavramsal olarak gösterilmiştir (Sürmeli vd., 1998: 48).

Şekil 2: Alt Bilgi Sistemleri ve İlişkileri

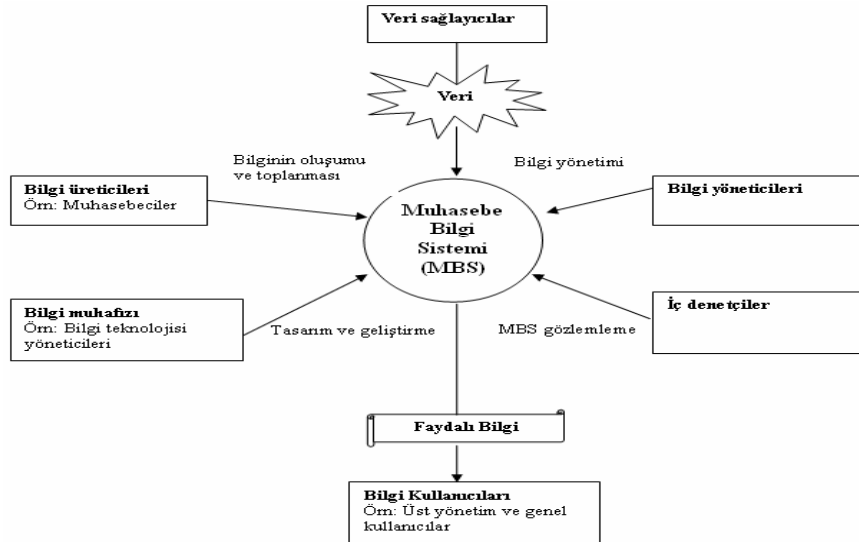
Kaynak: Sürmeli vd., 1998: 48.

Muhasebe, işletmelerin finansal nitelikli işlemlerini kaydeden, sınıflandıran ve elde ettiği sonuçları finansal tablolar aracılığı ile çıkar gruplarına ulaştıran bir bilgi sistemidir (Dinç & Kaya, 2006: 142). Muhasebe bilgi sistemi ise; yönetimin varlıklar üzerindeki yönetim sorumluluğunu yerine getirmek, işletme eylemlerinin kontrolünü olurlu kılmak, geleceğe ilişkin işletme eylemlerini planlamak için gerekli bilgileri sağlamaya yönelik bir sistem olarak tanımlanabilir (Dinç & Abdioğlu, 2009: 163).

Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin yönetsel olarak en faydalı ve önemli bilgilerini üreten merkezdir. Muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilginin, işletme faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesinde ve işletme ile ilgili doğru kararlar alınmasında rolü büyüktür. Bu nedenle muhasebe bilgi sistemi şirket yöneticileri, ortakları ve üçüncü kişiler için şeffaf, doğru, kaliteli, tutarlı ve sürekli bilgiler üretmelidir (Özdemir & Elitaş, 2009: 36).

Muhasebe bilgi sisteminin işleyişi, veri akışı ve çıkar grupları ilişkisi Şekil 3’deki gibi gerçekleşmektedir.

Şekil 3: Muhasebe Bilgi Sistemindeki Veri Akışı ve Çıkar Grupları

Kaynak: Xu, 2003: 54.

İşletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinin doğru, anlaşılır, karşılaştırılabilir ve uygun zamanlı bilgi üretmesi her geçen gün daha çok önem kazanmaktadır. Ülkelerin ve şirketlerin kurumsal yönetim politikalarının yetersizliğinin yaşanan uluslararası finansal krizlerin arkasında yatan en önemli unsurlardan bir tanesi olduğu görüşü kurumsal yönetim kavramının önemini daha da artırmıştır. Etkin bir kurumsal yönetim anlayışı, doğru, geçerli ve zamanlı bilgi üreten muhasebe bilgi sistemi ile mümkün olabilecektir. Muhasebe bilgi sisteminin istenen kalitede, zamanlı ve doğru bilgiyi üretmesi ise yine söz konusu işletmenin sahip olduğu kurumsal yönetim anlayışına bağlıdır (Hatunoğlu & Güneş, 2012: 239).

Küresel finansal krizlerin sebepleri üzerine yapılan çalışmalarda, birçok faktörün küresel finansal krizleri tetiklediği ve yaygınlaşmasına sebep olduğu tespiti yapılmıştır. Muhasebe bilgi sistemlerinin de, küresel finansal krizlerin ortaya çıkmasında, derinleşmesinde ve yaygınlaşmasında payı olduğu çeşitli çalışmalarda ortaya konulmuştur. Konu ile ilgili literatürdeki çalışmalar aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Penman (2007) tarafından yapılan çalışmada, küresel finansal krizlerin en önemli sebebi olarak “Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi” gösterilmektedir. Bu yöntemin en iyi değerlendirme yöntemi olmadığı ve finansal tablo kullanıcılarına en doğru finansal bilgiyi aktaramadığı belirtilmiştir. Bunun yerine “Tarihi Maliyet Yönteminin” günün şartları doğrultusunda yenilenerek kullanılması gerektiği önerilmiştir.

Daştan (2009) tarafından yapılan çalışmada, muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen ve işletme yönetimine sunulan finansal bilgilerin, kriz dönemlerinde daha önemli hale geldiği ifade edilmektedir. Çünkü kriz dönemlerinde işletme yönetiminin hızlı ve etkin karar vermesini sağlayabilecek tam, güvenilir, tarafsız, açık ve anlaşılabilir bilgi gereksinimi iyice artmaktadır. Gereksinimlerin karşılanması bağlamında muhasebe bilgi sistemi kriz dönemlerinde işletme yönetimine; erken uyarı sistemleri kurma ve karar süreçlerinde çabukluk, kurumsal yönetim, sürekli maliyet düşürme ve tasarruf stratejileri oluşturma, etkin iletişim ile nakit ve çalışma sermayesi yönetimi konularında katkı sağlayabilmektedir.

Can (2010) tarafından yapılan çalışmada, yaşanan finansal krizlerin ve beraberinde gerçekleşen şirket skandallarının muhasebe temelli sebepleri olarak, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- ✓ Muhasebenin temel kavramlarından uzaklaşma,
- ✓ Muhasebe standartları ve düzenleme yetkisine sahip kurumların tam bağımsız olamamaları,
- ✓ Yaratıcı muhasebe uygulamaları,
- ✓ Yanıltıcı finansal raporlar ve denetim raporları,
- ✓ İhtiyatlılık ve muhafazakârlık kavramlarından uzaklaşma,
- ✓ Gerçeğe uygun değer yöntemi ile değerlendirme,
- ✓ Şeffaflık sorunu ve denetim zaaflığı.

Barth ve Landsman (2010) tarafından yapılan uygulama çalışmasında, küresel finansal krizlerin çıkışında veya yayılmasında “Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi” ile yapılan değerlemelerin etkisinin çok kısıtlı kaldığı tespit edilmiştir. Fakat özellikle bankacılık sektöründeki işletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinin yeterince şeffaf olmamasının, küresel finansal krizlerin yayılmasında önemli oranda etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yaşanan denetim zaaflıklarının, krizin derinleşmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Şimga-Mugan ve Hacıhasanoğlu (2010) çalışmalarında ise, gerçeğe uygun değer ve şeffaflık gibi kavramların finansal sistemdeki hızlı değişime ayak uyduramamasından dolayı finansal krizlerin ortaya çıkmasında etkili olduğu belirtilmiştir. Fakat buna rağmen gerçeğe uygun değer kullanımının bir kenara bırakılmaması, fakat biraz basitleştirmek finansal tablo okuyucusunun daha kolay anlayabileceği bir forma getirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Karacan ve Savcı (2011) tarafından yapılan çalışmada, etkin çalışan muhasebe bilgi sistemleri, işletmeler tarafından ekonomik kriz dönemlerinde krizden korunmak amacıyla alması gereken önlemler arasında ilk sıralarda gösterilmiştir. Bu çalışmalarda muhasebe bilgi sistemleri, ekonomik krizlerin bir sebebi olarak değil, tam tersi krizden korunmanın bir aracı olarak ortaya konulmuştur.

Mala ve Chand (2012) tarafından yapılan uygulama çalışmasında, birçok çalışmada yaşanan küresel finansal krizlerin bir numaralı aktörü olarak gösterilen “Uluslararası Muhasebe Standartları” ve “Gerçeğe Uygun Değer Yönteminin” kriz sonlarında devam eden yakınsama süreçlerine negatif etki yaratıp yaratmadığı incelenmiştir. Çalışma sonucunda özellikle son yaşanan küresel finansal kriz sonrasında, devam eden yakınsama süreçlerinde, dikkate değer bir yavaşlama tespit edilememiştir.

Gökgöz (2012) tarafından yapılan başlıklı çalışmada ise, küresel finansal krizlerde muhasebenin rolü çok farklı açıdan ele alınmıştır. Çalışmada aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir:

Muhasebenin temel görevi bilgi vermektir. Muhasebe bu bilgi vermek görevini ifa ederken bilgi kullanıcılarına en güncel ve güvenilir bilgileri vermesi gerekmektedir. Muhasebenin kuralları belirlenirken bu amacı yerine getirmek için bazı esneklikler bulunabilmektedir. Finansal tablolarda rakamların güncel rakamlarla yer almasını imkân veren ve bunun yanında bünyesinde bir özneliği barındıran gerçeğe uygun değer ile değerlendirme bu konuya örnek olarak verilebilir. Muhasebede öznellik içeren ve muhasebe uygulamacısının insiyatifine dayanan bazı suiistimale açık alanların bulunması muhasebenin suçu değil, suç bu alanları kendi menfaatleri doğrultusunda kullananlarıdır. Krizin muhasebe bağlamında sayılan nedenleri, krizin olağan şüphelisi olarak görülse de, asıl şüphelinin bu kuralları suiistimal eden üst düzey yöneticileri ile bu yöneticilerin kötü

emellerine alet olan ve etik dışı davranışlar içerisinde giren muhasebe meslek mensupları olduğu ifade edilebilir (Gökgöz, 2012, s.328).

Hitzel (2013) tarafından yapılan çalışmada, “Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi”nin küresel finansal krizlerin çıkışında çok önemli bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir. Özellikle yöneticilerin istenen sonuçları elde edebilmek amacıyla, yaratıcı muhasebe uygulamaları ve eksik kalan dipnot açıklamaları ile yanıltıcı finansal raporlar ve denetim raporlarının düzenlenmesinde etkili oldukları ve bu durumun karar aşamasındaki yatırımcıları yanılttığı belirlenmiştir. Burada suçun tamamını yöneticilere atmanın yanlış olacağını, bu suça teşvik eden yatırımcıların “kötü haber duymama isteklerinin” de böyle bir suni ortam yaratmada önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir.

4. KÜRESEL FİNANSAL KRİZLERİN ÖNLENMESİNDE KURUMSAL YÖNETİM VE ŞEFFAFLIK KAVRAMININ ÖNEMİ

Dünya ekonomisinin 1990’lı yıllarda tanışmaya başladığı finansal krizler, öncelikle bölgesel ve son olarak 2007 yılında yaşanan krizle küresel bir boyut kazanmıştır. Ayrıca bu süreçte yaşanan şirket skandalları da finansal raporlamalara ve dolayısıyla muhasebe bilgi sistemlerine olan güveni azaltmıştır. Böyle bir güvensizlik ortamında “Kurumsal Yönetim Anlayışı” ve “Şeffaflık” kavramları finansal krizlerin etkisinin azaltılması veya önlenmesi konusunda ön plana çıkmıştır.

1990’lı yıllarda ortaya çıkan ve hızlı bir şekilde iş dünyası, uluslararası organizasyonlar, hükümetler ve akademik çevrelerden kabul gören bir yönetim felsefesi haline gelen kurumsal yönetim anlayışının özünde, şirketlerin ortaklara ve diğer paydaşlara en yüksek yarar sağlayacak şekilde yönetilmesi felsefesi bulunmaktadır (Pamukçu, 2011: 134). Kurumsal yönetim anlayışı, adil yönetim, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkelerini bünyesinde barındırmaktadır (Uyar, 2004: 164). Kurumsal yönetim ortaklarca işletme yöneticilerinin kullanımına verilen varlıklar ve değerlerin verimli sonuç verecek biçimde kullanılmasını ve yöneticilerin bu kullanım biçimi ile alınan sonuçlar hakkında ortaklara (ve aslında tüm topluma) hesap verecek durumda bulunmalarını amaçlayan bir sistemler topluluğudur. Bu özelliğiyle kurumsal yönetim, dar anlamda bir işletmenin, ortaklarıyla ilişkilerini düzenleyen sistemler topluluğu, geniş anlamda da işletme ile toplumun ilişkilerini düzenleyen sistemler topluluğu biçiminde tanımlanabilir (Tuğay vd., 2014: 4).

İşletmelerin yukarıda belirtilen kurumsal yönetim amaçlarına ulaşabilmesi için doğru, güvenilir, şeffaf finansal bilgileri zamanında üreten muhasebe bilgi sistemlerine ihtiyaç vardır.

Muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen bilginin kalitesi hem içsel ve hem de dışsal çevreler açısından da önem arz etmektedir. Özellikle şeffaf, hesap verebilir ve sorumluluk anlayışına dayalı finansal bilgiler içeren raporların düzenlenmesinde, muhasebe bilgi sistemine önemli sorumluluklar düşmektedir (Dinç & Abdioğlu, 2009: 166).

Kurumsal yönetim anlayışının adillik, sorumluluk, hesap verebilirlik ve şeffaflık olarak adlandırılan dört temel unsuru bulunmaktadır. Bu kavramlar, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) tarafından aşağıdaki ifadelerle tanımlanmıştır (TKYD, 2007: 4):

Adillik (Fairness): Şirket yönetiminin bütün hak sahiplerine karşı eşit davranması demektir. Bu yolla yönetim tüm faaliyetleri sırasında olası çıkar çatışmalarının önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

Sorumluluk İlkesi (Responsibility): Sorumluluk, şirketlerin hissedarları için değer yaratırken toplumsal değerleri yansıtan kanun ve düzenlemelere uyum gösterecek şekilde faaliyet göstermesini ifade etmektedir. Başka bir deyişle şirket yönetiminin anonim şirket adına yaptığı tüm faaliyetlerinin mevzuata, esas sözleşmeye ve şirket içi düzenlemelere uygunluğunu ve bunun denetlenmesini ifade etmektedir.

Hesap Verilebilirlik İlkesi (Accountability): Hesap verilebilirlik, yönetim kurulunun tepe yönetim performansını bağımsız bir şekilde izlemesini ve tepe yöneticilerin hissedarlara karşı hesap verebilirliğinin temin edilmesini gerekli kılmaktadır.

Şeffaflık İlkesi (Transparency): Şeffaflık, şirketin kamuoyu ile doğru, açık ve karşılaştırılabilir bilgi paylaşımını ifade eder. Bu ilke ile ticari sır ve henüz kamuya açıklanmamış bazı önemli bilgiler hariç tutulmaktadır.

Şeffaflık ilkesi kurumsal yönetim anlayışının en önemli ilkelerinden biridir. Bu durumu destekleyen en önemli kanıt, şirketlerin kurumsal yönetim derecelendirme notunun tespitinde görülmektedir.

Şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesinde, bir bütün olarak tüm ilkelere uyum ile kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, pay sahipleri, yönetim kurulu ve menfaat sahipleri ana bölümleri itibarıyla

ayrı ayrı olmak üzere 1 ile 10 arasında derece notu verilmesi zorunlu tutulmuştur. Kurumsal yönetim derecelendirme notunun hesaplanmasında bölümlerin ağırlık yüzdeleri şöyledir:

- ✓ **Aydınlatma ve Şeffaflık % 35**
- ✓ Pay Sahipleri % 25
- ✓ Yönetim Kurulu % 25
- ✓ Menfaat Sahipleri % 15

Şeffaflık anlayışı, yeni finansal raporlama sisteminin temel ilkelerine de nüfuz etmiştir. Birçok ilkedeki şeffaflık anlayışının artan etkisi gözlemlenebilmektedir. Tablo 1’de eski ve yeni finansal raporlama sistemlerindeki anlayış farkları ortaya konulmuştur.

Tablo 1. Eski ve Yeni Finansal Tablo Sistemlerinin Karşılaştırılması

ESKİ FİNANSAL RAPORLAMA SİSTEMİ	YENİ FİNANSAL RAPORLAMA SİSTEMİ
Pay sahibi odaklı	Menfaat sahibi odaklı
Kağıt tabanlı	Web tabanlı
Standardize edilmiş bilgi	İsteğe göre belirlenmiş bilgi
Şirket tarafından kontrol edilen bilgi	Değişik kaynaklardan elde edilebilir bilgi
Periyodik raporlama	Sürekli raporlama
Bilginin dağıtımı	Diyalog
Finansal tablolar	Geniş ölçüde performans ölçütleri
Geçmiş performans	Gelecek için tahminlerin vurgulanması
Tarihi maliyet	Büyük ölçüde değer bazlı bilgi
Hesapların denetimi	Sistemin tabanının güvencesi
Ulusal tabanlı	Global tabanlı
Statik sistem	Sürekli değişen model
Yasal düzenlemelere göre finansal tabloların hazırlanması ve sunumu	Finansal bilgilerin sunumunda piyasa taleplerini tatmin etmek

Kaynak: Arsoy, 2008: 22.

Yukarıda tablo incelendiğinde şeffaflık kavramının yeni finansal raporlamada özellikle koyu olarak belirtilen altı temel anlayış farkında etken olduğu görülmektedir.

4.1. Şeffaflık ve Finansal Kriz İlişkisi

2007 yılında başlayan küresel finansal krizin öncesi incelendiğinde, işletmelerin bilançolarında finansal tablo kullanıcılarının tam olarak anlayamadığı türev ürün olarak nitelendirilen forward, futures, swap gibi sözleşmeler ile hedge fonların önemli miktarda bulunması ve finansal tabloların bazı yöntemlerle gerçek durumu yansıtmayacak şekilde şişirilmesi, önemli bir şeffaflık problemi olarak görülmektedir. Muhasebenin temel kavramlarından tam açıklama, tarafsızlık ve önemlilik kavramlarıyla da bağdaşmayan bu tür uygulamalar krizi doğuran ve derinleştiren önemli nedenlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Küresel krizde, şeffaf olmayan ve yanıltıcı finansal tablolara bakarak yatırım yapan kişi ve kurum büyük zararlara uğramıştır (Gökgöz, 2012: 319).

Son dönemdeki finansal krizlere ilişkin incelenen literatürde, şeffaflığın olmaması devam eden krizlere neden olan ya da ortaya çıkmasına katkıda bulunan önemli faktörlerden birisi olarak gösterilmektedir. Yaşanan finansal krizler ile ilgili yalnızca finansal sektörde şeffaflığın önemine işaret etmekle kalmamış aynı zamanda göreceli olarak daha dar kapsamlı bu sorunu yönetimde şeffaflık gibi daha geniş bir boyuta taşımış ve yapılan çalışmalarda şeffaflık, iyi yönetim ve ekonomik istikrar arasındaki muhtemel bağlantıların altı çizilmiştir (TBB, 2002).

Rahman (1998) çalışmasında, Asya’da yaşanan finansal krizlerin ortaya çıkmasında şeffaflık eksikliğinin etkisinin ne kadar olduğunun tespit edilemeyeceğini ileri sürmüştür. Fakat finansal krizlerin önlenmesinde, finansal sistemin şeffaf olmasının büyük katkılar sağlayacağını belirtmiştir.

Stiglitz (1998) çalışmasında, şeffaflığın tek başına finansal krizlerin nedeni olarak algılanmasının doğru olmayacağını belirtmektedir. Örneğin İskandinavya ülkeleri en şeffaf sistemlere örnek gösterilirken bu durum onları finansal krizlerden korumaya yetmemiştir. Hatta bazı durumlarda şeffaflığın zararları bile olabileceği, örneğin zamanla kendini düzeltme imkânı bulabilecek bazı zayıf finansal kuruluşların kapatılmasına yol açacağı öne sürülmektedir (TBB, 2002).

Corsetti ve Diğerleri (1999) çalışmalarında, Uluslararası Para Fonu (IMF) direktörü Michel Camdessus'un son dönemde yaşanan finansal krizlerin sebepleri ve alınabilecek önlemler konusundaki görüşlerine yer vermiştir. Camdessus'a göre, finansal krizlerden ülkelerin korunabilmesi veya daha az etkilenebilmesi için, işletmelerin kurumsal yönetim ve şeffaflık uygulamaları konusunda teşvik edilmesi gerekmektedir.

Florini ve Diğerleri (2000) şeffaflığın, artan küreselleşme ile birlikte gelen finansal dalgalanma ve krizlerin önlenmesinde en önemli araçlardan biri olduğunu belirtmiştir. Bu amaçla hükümetlerin finansal piyasalardaki şeffaflığı artırıcı uygulamaları teşvik etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Jickling (2009) tarafından 2007 yılında Amerika'da başlayan ve sonrasında küresel bir boyut kazanan finansal krizin sebeplerinin tespitine yönelik yapılan çalışmada, finansal sistemdeki şeffaflık eksikliğine de vurgu yapılmıştır.

Barth ve Landsman (2010) çalışmasında, finansal krizlerin çıkmasında ve derinleşmesinde finansal raporlardaki şeffaflık eksikliği etkisinin önemli rol oynadığı vurgulanmıştır. Yine gelecekte yaşanabilecek finansal krizlerin önlenmesinde şeffaf finansal bilgilerle yapılacak analizlerin önemli katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Küresel finansal kriz veya daha önce yaşanan finansal krizler düşünüldüğünde krizleri doğuran birçok neden bulunmaktadır. Son finansal krizin nedenleri, likidite bolluğu sonucu bankaların yüksek riskli gruplara sağlıklı mali analiz yapmadan konut kredisi vermesi, değişken faiz oranlarıyla dağıtılan konut kredilerinin faiz oranlarının yükselmesi sonucu ödenemez duruma gelmesi, verilen kredi dosyaları dayanak gösterilerek yapılan menkul kıymetleştirme işlemleri, kredi derecelendirme kuruluşlarının krizi öngörememesinden dolayı tehlike arz eden işletmelerin notunu düşürmemesi ve son zamanlarda çıkan türev ürün ve hedge fon tarzı finansal araçların şeffaflık sorunu oluşturması olarak sayılabilir (Gökgöz, 2012: 328).

Yaşanan küresel finansal krizin dünya ekonomisinde yaratmış olduğu tahribat, finansal krizlerin önlenmesi veya etkilerinin azaltılması hususunda; finansal bilginin kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde üretilmesini önemli hale getirmiştir.

Kurumsal yönetim anlayışı, kamunun aydınlatması ve şeffaflık kavramları ile ilgili ilkelere yer vermektedir. Bu ilkeler çerçevesinde, şirketlerin pay sahiplerine yönelik olarak bilgilendirme politikası oluşturmaları ve bu politikalara sadık kalarak periyodik finansal tablo ve raporlarda yer alacak bilgileri şeffaf, doğru ve açık bir şekilde kamuya açıklamalarını öngörmektedir. Bu bağlamda işletmelerde etkin bir kurumsal yönetim anlayışının geçerliliği, büyük ölçüde, iyi bir muhasebe bilgi sisteminin kurulmuş olmasına bağlıdır. Zira kurumsal yönetim anlayışı ve uygulama mekanizmaları (yönetim kurulu, denetim komitesi) güvenilir bir muhasebe bilgi sisteminden güç sağlayacaktır (Dinç & Abdioğlu, 2009: 179).

Kurumsal yönetim anlayışının temel öğelerinden biri olan şeffaflık kavramı, işletmelerce muhasebe bilgi sistemlerinde üretilen finansal bilginin analiz etkinliğini ve inandırıcılığını arttırmaktadır. Böylece özelde işletmelerin veya toplamda ülke ekonomilerinin finansal krizlerdeki direncinin artacağı beklenmektedir. Ayrıca finansal krizlerin tüm paydaşlar tarafından öngörülmesi ve gerekli önlemlerin alınabilmesi için, kurumsal şeffaflık ortamında üretilen finansal bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen finansal bilgilerin şeffaflık derecelerinin artırılması da mümkündür. Bu amaçla aşağıda belirtilen unsura dikkat edilmesi gerekmektedir:

- ✓ Finansal bilgi herkese açık olmalı ve erişimi kolay gerçekleşmelidir. İnternet bu konuda en önemli iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.
- ✓ Üretilen finansal bilgi, tüm paydaşların ihtiyaçları karşılayacak derecede ilgili olmalıdır.
- ✓ Finansal bilgi nitelikli, güvenilir ve anlaşılabilir olmalıdır. Finansal bilginin özellikle anlaşılabilirlik düzeyinin artırılabilmesi için, paydaşların finansal okur-yazarlık düzeyinin de artırılması gerekmektedir.
- ✓ Finansal bilgi periyodik olarak ve zamanında yayınlanmalıdır.

- ✓ Ülkeler kurumsal şeffaflık kavramının yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla, çeşitli teşvik önlemleri ele almalı ve bu konuda politikalar geliştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Abdioğlu, H. (2007). İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Kapsamında İç Denetimin Rolü ve İMKB – 100 Örneği. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul.
- Akgemci, T. ve Güleş, H.K. (2009). İşletmelerde Stratejik Yönetim, Gazi Yayınları, Ankara.
- Alantar, D. (2008). Küresel Finansal Kriz: Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme. Maliye Finans Yazıları, 1(81), 1-10.
- Arsoy, A.P. (2008). Kurumsal şeffaflık ve muhasebe standartları. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 10(2), 17-35.
- Barth, M. E. and Landsman, W. R. (2010). How did financial reporting contribute to the financial crisis?. European accounting review, 19(3), 399-423.
- Can, A.V. (2010). Krizin Muhasebesi ve Muhasebenin Krizi. Mali Çözüm Dergisi/Financial Analysis, (97), 21-48.
- Corsetti, G., Pesenti, P. and Roubini, N. (1999). What caused the Asian currency and financial crisis?. Japan and the world economy, 11(3), 305-373.
- Daştan, A. (2009). Ekonomik Kriz Dönemlerinde Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletmelerdeki Rolü Ve Kriz Yönetimine Katkısı. Muhasebe ve Denetime Bakış, 28, 57-72.
- Delice, G. (2003). Finansal Krizler: Teorik ve Tarihsel Bir Perspektif. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20, 57-81.
- Dinç, E. ve Kaya, U. (2006). Muhasebe Meslek Mensuplarının “Meslek Ahlak Kuralları” açısından hizmet satın alanlar tarafından algılanma biçimi üzerine bir araştırma. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi (MUFAD), 17, 139-151.
- Dinç, E. ve Abdioğlu, H. (2009). İşletmelerde kurumsal yönetim anlayışı ve muhasebe bilgi sistemi ilişkisi: İMKB-100 şirketleri üzerine ampirik bir araştırma. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(21), 157-184.
- Ertuğrul, C., İpek, E. ve Çolak, O. (2014). Küresel Mali Krizin Türkiye Ekonomisine Etkisi. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 13, 59-72.
- Fırat, E. ve Seldüz, H. (2014). Finansal Krizlerin Oluşmasında Finansal Raporlamanın Rolü: Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Getirdiği Düzenlemeler Yeterli mi? International Conference on Eurasian Economies, <http://avekon.org/papers/882.pdf>
- Florini, A., Birdsall, N., Flynn, S., Haufler, V., Lipton, D., Morrow, D., and Sharma, S. (2000). Does the invisible hand need a transparent glove? The politics of transparency. In World Bank Annual Conference on Development Economics, (163-184), http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2001/03/07/000094946_01021705482845/Rendered/PDF/multi_page.pdf#page=169, (Erişim Tarihi: 10.04.2016).
- Gökgöz, A. (2012). Küresel Finansal Krizin Muhasebe Temelli Nedenleri Bağlamında Kurumsal Yönetim ve Muhasebe Meslek Etiğinin Önemi. Atatürk University Journal of Economics ve Administrative Sciences, 26(3-4), 313-331.
- Hatunoğlu, Z. ve Güneş, N. (2012). Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Muhasebe Bilgi Sistemine Etkileri. II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu, 238-244.
- Hitzel, C. (2013). Accounting's role in the financial crisis. African Journal of Accounting, Auditing and Finance, 2(2), 146-156.
- Karacan, A.İ. (1996). Bankacılık ve Kriz. Finans Dünyası Yayınları, İstanbul.
- Karacan, S. ve Savcı, M. (2011). Kriz Dönemlerinde İşletmelerin Mali Başarısızlık Nedenleri. Kocaeli Üniversitesi SBE Dergisi, (21), 39-57

- Kaya, C. T., Erguden, A., ve Ar, Z. S. (2016). Essence of Integrated Reporting: A Holistic Framework for Sustainability and Value Creation. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 6(1), 29-34.
- Korkmaz, E. ve Tay, A. (2010). Küresel Kriz, Türkiye'ye Etkileri ve Çözüm Önerileri. <http://www.esfenderkorkmaz.com/arama-yazilari/kuresel-kriz-turkiye-ye-etkileri-ve-cozum-onerileri.html>, (Erişim Tarihi: 10.04.2016).
- Kutlu, H.A. ve Demirci, N.S. (2011). Küresel Finansal Krizi (2007-?) Ortaya Çıkaran Nedenler, Krizin Etkileri, Krizden Kısmi Çıkış Ve Mevcut Durum. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 3(2), 34-44.
- Jickling, M. (2009). Causes of the financial crisis. http://www.criticalreview.com/crf/current_issue21_23.html, (Erişim Tarihi: 10.04.2016).
- Özdemir, S. ve Elitaş, C. (2013). Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflık Kavramının Muhasebe Bilgi Sistemindeki Bilgi Kalitesine ve Muhasebe Eğitimine Etkileri. XXXII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, 29-44.
- Öztürk, S. ve Gövdere, B. (2010). Küresel Finansal Kriz ve Türkiye Ekonomisine Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 377-397.
- Mala, R. ve Chand, P. (2012). Effect of the global financial crisis on accounting convergence. *Accounting ve Finance*, 52(1), 21-46.
- Şınga-Mugan, C., ve Hacıhasanoğlu, E. (2010). Gerçeğe Uygun Değer ve Kriz: Tartışmalı İlişki. *World of Accounting Science*, 12(1), 1-23.
- Pamukçu, F. (2011). Finansal raporlama ile kamuyu aydınlatma ve şeffaflıkta kurumsal yönetimin önemi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 50, 133-148.
- Penman, S. H. (2007). Financial reporting quality: is fair value a plus or a minus?, *Accounting ve Business Research*, 33-44.
- Perelman, Michael (2008), "Kriz Hakkında Nasıl Düşünülmeli", *Neoliberalizm ve Kriz*, 1. Basım, İstanbul, Kalkedon Yayınları.
- Rahman, Z. (1998). The Role of Accounting Disclosure in the East Financial Crisis: Lessons Learned. In Paper for the United Nations Conference and Development (Vol. 456).
- Selçuk, B. (2010). Küresel Krizin Türk Finans Sektörü Üzerindeki Etkileri. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(2), 21-27.
- Stiglitz, J. (1998). The Asian crisis and the future of the international architecture. article for *World Economic Affairs Magazine*, September, World Bank.
- Sürmeli, F., Erdoğan, M., Erdoğan, N., Banar, K. ve Önce, S. (1998). *Muhasebe Bilgi Sistemi*, Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- TBB, "Şeffaflığın Önemi Üzerine Bir Değerlendirme - 2002" https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve.../Transparency.doc (Erişim Tarihi: 10.04.2016).
- TKYD, (2007) "Nedir Bu Kurumsal Yönetim?", Deloitte- Türkiye Kurumsal yönetim Derneği Ortak Yayını, http://www.tkyd.org/files/downloads/bilgi_merkezi/kyd_yayinlari/nedir_bu_kurumsal_yonetim.pdf (Erişim Tarihi: 10.04.2016).
- Tuğay, O., Dalgıç, H., ve Tekşen, Ö. (2014). Ekonomik Kriz Dönemlerinde İşletmelerin Muhasebeye Karşı Tutumlarındaki Değişikliklerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Accounting & Finance*, 61, 1-18.
- Turgut, A. (2007). Türleri, Nedenleri ve Göstergeleriyle Finansal Krizler. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 20(4-5), 35-46.
- Uyar, S. (2004). Kurumsal Şeffaflığın Sağlanmasında Kurumsal Yönetim (Corporate Governance) Anlayışının Önemi", *Mali Çözüm Dergisi*, 66, 154-168.
- Xu, H. (2003). Critical Success Factors for Accounting Information Systems Data Quality, University of Southern Queensland, PhD Thesis. <http://www.eprints.usq.edu.au/1526/> - 26k, (Erişim Tarihi: 10.04.2016).

Yavaş, H. (2007), 1980 Sonrası Gelişmekte Olan Ülkelerde Yaşanan Finansal Krizler, Finansal Kriz Modelleri ve Çözüm Önerileri, Kadir Has Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yücel, F. ve Kalyoncu, H. (2010). Finansal Krizlerin Öncü Göstergeleri ve Ülke Ekonomilerini Etkileme Kanalları: Türkiye Örneği. Maliye Dergisi, 159, 53-69.